

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/156/2018
Identifikačné číslo spisu: 2014200898
Dátum vydania rozhodnutia: 27.11.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:2014200898.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Eriky Čanádyovej, právnej veci žalobkyne O. F., W. J.. K. O. X/XX, O.-O., F. H., proti žalovanej Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, za účasti: L. U. P., W. F. Xb/XX, O.-O., F. H., o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 8507-4/2014-BA zo dňa 26.03.2014, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 20S/101/2014-109 zo dňa 9. apríla 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 20S/101/2014-109 zo dňa 09. apríla 2018, z a m i e t a .

Žalobkyni priznáva voči žalovanej právo na náhradu trov kasačného konania v rozsahu 100%. .

Odôvodnenie

1.

1.Krajský súd v Trnave rozsudkom č. k. 20S/101/2014-109 zo dňa 9. apríla 2018 zrušil rozhodnutie žalovanej zo dňa 26.3.2014č. 8507-4/2014-BA a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. O trovách konania rozhodol tak, že žalobkyni priznal proti žalovanej nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu. Účastníkovi konania L. U. P. náhradu trov konania nepriznal.

2. Rozhodnutím číslo 8507-4/2014-BA zo dňa 26. marca 2014 Sociálna poisťovňa, ústredie ako odvolací orgán, rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Trnava, číslo : 700-0262/2011-23 z 12. septembra 2011 zmenila tak, že z výrokovej časti rozhodnutia vypustila text: „ nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistení v nezamestnanosti...“ a doplnila text: „ -... nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti...“. V ostatnom rozhodnutí potvrdila.

3. Prvostupňovým rozhodnutím Sociálna poisťovňa, pobočka Trnava, ako orgán príslušný podľa ustanovenia §178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) a na základe článku 13(3) a 13(4)

nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 vo veci zrušenia vzniku nemocenského poistenia dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti rozhodlapodľa §210 ods. 1 zákona o sociálnom poistení v prvom stupni vo veci zamestnanca F. O. B. tak, že jej nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistenie v nezamestnanosti dňom 01.07.2010.

4. Krajský súd preskúmal žalobou napadnuté rozhodnutie spolu s konaním ktoré mu predchádzalo a oboznámil sa s listinnými dokladmi založenými v spise. Na základe vykonaného dokazovania konštatoval, že konanie vo veci na správnom orgáne bolo začaté na podnet príslušnej poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia (ZUS Váršava) o preskúmanie rozhodujúcich skutočností za účelom určenia uplatniteľnej legislatívy, t.j. či zamestnanci v predmetných veciach skutočne vykonávajú zamestnanie na území Slovenskej republiky, keďže výkon zamestnania v nimi údajne vykonávanom rozsahu vzbudzuje pochybnosti o reálnom výkone práve v zamestnaneckom pomere a to z dôvodu, že v posledných rokoch vznikli firmy, ktoré sprostredkujú pre poľských podnikateľov zamestnanie na úväzok v iných členských štátoch a v niektorých prípadoch cieľom tejto činnosti nie je skutočne aj výkon zamestnania na pracovnú zmluvu mimo hraníc Poľskej republiky, ale vyhýbanie sa plateniu odvodov na sociálne zabezpečenie ZUS z podnikateľskej činnosti, ktorú tieto osoby vykonávajú v Poľskej republike.

5. Zo spisov zistil, že napadnuté rozhodnutie, prieskumu ktorého sa žalobkyňa domáhala, bolo vydané na základe kontroly vykonanej u zamestnávateľa žalobkyne za účelom preverenia reálneho výkonu pracovnej činnosti žalobkyne, prihlásenej v Registri poistencov Sociálnej poisťovne dňom 09.04.2010, s prihliadnutím na dôvodnosť aplikácie právnych predpisov Slovenskej republiky vo veciach sociálneho poistenia. Sociálna poisťovňa, pobočka Trnava vykonala u zamestnávateľa L. U. P.-L. I. so sídlom W., dňa 7.7.2011 kontrolu zameranú na preukázanie skutočného výkonu činnosti na území Slovenskej republiky každého zamestnanca s bydliskom v Poľskej republike. Pri vykonanej kontrole zistila, že na adrese podnikania W. XX je rodinný dom, v ktorom sa nenachádzala žiadna prevádzka v ktorej by mohli zamestnanci vykonávať prácu. V čase kontroly nebol v mieste podnikania prítomný zamestnávateľ a ani žiadny zamestnanec. Ku kontrole neboli predložené žiadne doklady, ktoré by preukazovali že zamestnávateľ prideloval zamestnancom prácu počas trvania pracovnoprávneho vzťahu a že zamestnanci na území SR prácu skutočne vykonávali. Taktiež bolo zistené, uvedené miesto nespĺňa podľa živnostenského registra štatút registrovaného sídla. Na základe výsledkov kontroly vykonanej pred vydaním rozhodnutia prvostupňového správneho orgánu nebolo preukázané, že účastník konania vykonáva činnosť ako zamestnanec na území Slovenskej republiky, a preto nemôže byť poistený na území Slovenskej republiky podľa článku 11(3), článku 13(1) a článku 13 (3), čoho dôsledkom sa na neho nevzťahujú slovenské právne predpisy sociálneho zabezpečenia.

6. Krajský súd vec po právnej stránke posúdil podľa §196 ods. 7 spolu s § 209 ods. 4 SSP, §178 ods. 1 písm. a), §3, §4, §14, §15 a §19 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01.01.2011, podľa článku 11(3), článok 13 (1) a (3)Nariadenia Rady (ES) č. 883/2004 a Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia základného nariadenia, ktoré v odôvodnení rozhodnutia citoval.

7. Napadnuté rozhodnutie je rozhodnutím odvolacieho orgánu o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu organizačnej zložky sociálnej poisťovne zo dňa 12.9.2011, v odôvodnení ktorého podľa názoru krajského súdu absentujú podstatné náležitosti vyžadované ustanovením §209 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. O odvolaní rozhodujúca žalovaná v odôvodnení svojho rozhodnutia síce popísala vnútroštátnu i medzinárodnú právnu úpravu posudzovaného nároku, obsah spolupráce s orgánmi sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky i spôsob vykonávania šetrenia v tomto konkrétnom prípade, v konečnom dôsledku však svoje potvrdzujúce stanovisko zahrňujúco odôvodnila iba tým, že výsledkami kontroly vykonanej pred vydaním napadnutého rozhodnutia nebolo preukázané, že by žalobca na území Slovenskej republiky reálne vykonával činnosť ako zamestnanec. Do odôvodnenia rozhodnutia boli prevzaté závery z vykonanej kontroly, paušálne zahrňajúce všetkých zamestnancov kontrolovaného zamestnávateľa, ktorý medzičasom ukončil podnikateľskú činnosť na území SR. Nakoľko sa však

rozhodnutie týka konkrétnych práv žalobcu ako konkrétnej osoby, musí tomu zodpovedať aj dostatočne určité odôvodnenie. Bola tak posúdená ako dôvodná námietka žalobcu, že došlo k pochybeniu tom, že pri posudzovaní reálneho výkonu činnosti občanov Poľskej republiky u zamestnancov na území Slovenskej republiky nebola posúdená každá dotknutá osoba individuálne. V nadväznosti na uvedené aplikujúc článok 16 ods. 4 nariadenia Európskeho parlamentu a rady (ES) č. 987/2009 konštatoval, že zo žiadneho predpisu síce nevyplývajú formálne náležitosti takejto dohody, napriek tomu z jej obsahu musí byť objektívne preukázateľné, na ktoré subjekty (zamestnancov a zamestnávateľov) sa vzťahuje. Za takúto dohodu nemožno považovať list z 10.12.2013, ktorým žalovaná akceptovala návrh na uzatvorenie spoločnej dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia ZUS, v súlade s článkom 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, v zmysle ktorej je v prípade 1236 osôb určené poľské zákonodárstvo a takto určené zákonodárstvo má konečnú platnosť. Z uvedeného listu totiž nevyplýva, že či určenie poľského zákonodárstva platí aj pre prípad zamestnankyne O. F.. To, že žalovaná považovala za takúto dohodu ohľadne osoby žalobu list zo dňa 10.12.2013, krajský súd to považoval za nesprávne právne posúdenie tejto skutočnosti.

8. Na účely správneho vykonávania základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia z rozhodnutia správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia č. H5 z 18.03.2010 o spolupráci v boji proti podvodom a omylom v rámci nariadenia Rady (ES) č. 883/2004 a Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia vyplýva, že orgány a inštitúcie členských štátov spolupracujú v oblasti boja proti podvodom a omylom. Na zabezpečenie reálneho vykonávania základného nariadenia sú príslušné orgány a inštitúcie členských štátov na základe článku 76 základného nariadenia povinné navzájom spolupracovať, vzájomne sa informovať o relevantných skutočnostiach, poskytovať svoje služby a komunikovať medzi sebou. Inštitúcia sociálneho zabezpečenia ZUS Váňava bola oprávnená požadovať preukázanie relevantných skutočností na učenie uplatniteľnej legislatívy na území Slovenskej republiky bola povinná rozhodujúce skutočnosti skúmať.

9. Krajský súd s poukazom na citované právne ustanovenia a obsah administratívneho spisu, ktorým má byť preukázaný rozsah dokazovania vykonaného správnym orgánom konštatoval, že Sociálna poisťovňa, pobočka Trnava nevykonala žiadne dokazovanie a nezískala žiaden dôkaz ktorý by potvrdil, že žalobkyňa na území Slovenskej republiky reálne nevykonávala činnosť zamestnanca, preto nemôže podliehať slovenskému právnemu predpisu podľa článku 13(3) základného nariadenia. Rozhodnutie žalovanej bolo vydané na základe nedostatočne zisteného stavu veci, pre nedostatok dôvodov je nepreskúmateľné, tiež nesie znaky porušenia základného práva účastníka na spravodlivý proces, nakoľko sa žalovaná nevysporiadala s odvolacími námietkami. Krajský súd preskúmané rozhodnutie postupom podľa § 191 ods. 1 písm. d) a e) SSP v spojení s § 491 ods. 1 SSP zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie v naznačenom smere.

10. V konaní úspešnej žalobkyni krajský súd priznal právo na náhradu trov konania podľa §167 ods. 1 SSP, o výške ktorej bude rozhodnuté podľa § 175 ods. 2 SSP. Ďalšiemu účastníkovi L. U. P. náhradu trov konania nevznikli, preto mu súd náhradu nepriznal.

II.

11. Proti rozsudku správneho súdu podala žalovaná kasačnú sťažnosť z dôvodov uvedených v §440 ods. 1 písm. g/ a h/ SSP. Rozsudok správneho súdu navrhla zmeniť a žalobcu zamietnúť, alternatívne rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

12. V odôvodnení kasačnej sťažnosti podrobne poukázala na odôvodnenie rozsudku správneho súdu, s ktorým sa nestotožnila. Dôvodila tým, že napadnuté rozhodnutie bolo vydané na základe dostatočne zisteného skutkového stavu a po zhodnotení všetkých dostupných relevantných dôkazov.

13. Pri posudzovaní postavenia a výkonu činnosti žalobcu ako zamestnanca vychádzala predovšetkým z o základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia. Zároveň prihliadla aj na Praktickú príručku o uplatniteľných právnych predpisoch v Európskej únii, Európskom hospodárskom priestore a vo Švajčiarsku, ktorá má odporúčací charakter. Praktická príručka je platný pracovný nástroj, ktorý má

pomôcť inštitúciám, zamestnávateľom a občanom v danej oblasti pri určovaní právnych predpisov, ktorého členského štátu sa uplatňujú za daných okolností. Ide o úradný dokument, odsúhlasený správnu komisiou, ktorý presnejšie definuje podmienky uvedené v koordinačných nariadeniach a má pomáhať, aby nedošlo k dezinterpretácii pravidiel týchto koordinačných nariadení. Cieľ Pratickej príručky vychádza z článku 76 základného nariadenia v znení neskorších zmien a doplnkov, ktorý vyžaduje, aby členské štáty navzájom komunikovali a propagovali výmenu skúseností a najlepších administratívnych postupov na uľahčenie jednotného uplatňovania práva Spoločenstva. Táto zásada vychádza zo zásady efektívnej výmeny informácií medzi inštitúciami a povinnosti občanov a zamestnávateľov poskytovať presne a včasné informácie. Z uvedeného dôvodu je Sociálna poisťovňa povinná poskytovať poľskej inštitúcii sociálneho zabezpečenia (ZUS) potrebnú súčinnosť, ako aj všetky dokumenty nevyhnutné na určenie uplatniteľných právnych predpisov. V zmysle uvedenej zásady prebiehali medzi žalovanou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia ZUS v rokoch 2012 až 2013 rozsiahle rokovania za účelom vyriešenia situácií, ktoré vzbudzovali dôvodné obavy, že zo strany osôb s bydliskom v Poľskej republike dochádzalo k obchádzaniu právnych predpisov sociálneho zabezpečenia a k zneužívaniu slovenského právneho systému sociálneho zabezpečenia. Práve na základe podnetov ZUS Sociálna poisťovňa vykonala kontroly zamerané na preverenie reálneho výkonu činnosti jednotlivých zamestnancov na území Slovenskej republiky, ako aj na preverenie splnenia kritérií registrovaného sídla alebo miesta podnikania jednotlivých zamestnávateľov v zmysle Pratickej príručky a vykonávacieho nariadenia.

14. Sociálna poisťovňa vyzvala zamestnávateľa žalobkyne L. U. P. - L. I. prostredníctvom jeho ekonómky, aby predložil doklady preukazujúce reálny výkon činnosti svojich zamestnancov, nakoľko sa zamestnávateľ a žalobkyňa v objekte v čase kontroly nenachádzali. Následne na to boli žalovanej predložené štvrtročné správy o vykonaní práce, ku ktorým boli pripojené vizitky z hotelov a reštaurácií. Ďalšie doklady ako objednávky od slovenských subjektov na internetové školenia realizované na Slovensku a faktúry za vykonané služby, objednávky a faktúry za výučbu obchodnej angličtiny, či uvedenie zoznamu konkrétnych objednávateľov u ktorých by boli ponúkané služby realizované, zamestnávateľ nepredložil ani po následnej výzve.

15. Žalovaná má za to, že nepreniesla na žalobkyňu, resp. jej zamestnávateľa nad rozsah zákona dôkaznú povinnosť, keďže táto žalobkyňa vyplýva priamo z čl. 3 ods. 2 vykonávacieho nariadenia, podľa ktorého od osôb, na ktoré sa uplatňuje základné nariadenie, vyžaduje, aby dotknutým inštitúciám postúpili informácie, dokumenty alebo podporné doklady, ktoré sú potrebné na posúdenie ich situácie alebo situácie ich rodín, na určenie alebo zachovanie práv a povinností a na určenie uplatniteľných právnych predpisov, a ich povinností, ktoré z nich vyplývajú. Nemožno preto žalovanej vytknúť, že vo veci nevykonala dokazovanie v dostatočnom rozsahu a že nezistila dostatočne skutkový stav, pretože doklady predložené zamestnávateľom žalobkyne len formálne deklarovali vznik pracovného pomeru medzi žalobkyňou a zamestnávateľom bez akejkoľvek výpovednej hodnoty o tom, že žalobkyňa ako zamestnankyňa na území Slovenskej republiky skutočne vykonávala činnosť podľa pracovnej zmluvy.

16. Pre správnu aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia bolo v danom prípade kľúčové vyriešenie základnej otázky, či zamestnanca, v danom prípade žalobkyňa, na území Slovenskej republiky požívala status zamestnanca, a vzhľadom k tomu bolo povinnosťou žalobkyne v preskúmovacom konaní predložiť alebo navrhnúť také dôkazy, ktoré by nespochybniteľným spôsobom preukazovali, že na území Slovenskej republiky skutočne aj vykonávala prácu dojednanú v pracovnej zmluve. Pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia musia byť splnené zákonné hmotnoprávne podmienky ustanovené v právnej úprave základného nariadenia, a to predovšetkým preukázanie výkonu činnosti zamestnanca na území členského štátu, v danom prípade žalobkyne.

17. S odkazom na článok 76 ods. 4 základného nariadenia Sociálna poisťovňa listom číslo 36968-2/2013-BA zo dňa 15.07.2013 informovala svoju partnerskú inštitúciu sociálneho zabezpečenia ZUS v Poľskej republike o svojich zisteniach a krokoch, ktoré vo vzťahu k týmto zisteniam uskutočnil. Následne ZUS listom číslo 992900/502/32/2013 zo dňa 10.10.2013 informovala Sociálnu poisťovňu, že tieto zistenia berie na vedomie a budú zohľadnené v procese určovania uplatniteľnej legislatívy

pobočkami ZUS. Z uvedeného je zrejmé, že „dohoda medzi Slovenskou republikou a orgánmi sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky“ v zmysle článku 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia nepredstavuje individuálny právny úkon, uzatvorený medzi Sociálnou poisťovňou a ZUS, ktorý by mal určitú predpísanú formu. Predmetnou dohodou treba rozumieť celý priebeh vzájomných rokovaní, informovania sa a spolupráce medzi dvoma inštitúciami sociálneho zabezpečenia, t.j. Sociálnou poisťovňou a ZUS.

18. Vo vyššie uvedenom kontexte žalovaná poukázala aj na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Sžso/20/2016 zo dňa 28. novembra 2017, v ktorom súd v obdobnom prípade dospel k právnomu záveru, že účinky dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou ZUS nastávajú spätne. Zároveň poukázala aj na rozsudok sp. zn. 10Sžsk/13/2017 zo dňa 27. apríla 2018, podľa ktorého „uvedené dohoda určuje uplatniteľné právne predpisy a preto v zmysle čl. 6 ods. 4 vykonávacieho nariadenia na poľskú inštitúciu ZUS prešli so spätnou platnosťou všetky právomoci sociálneho zabezpečenia od dátumu registrácie sťažovateľa na území Slovenskej republiky“. Tu už poukázala na rozsudky v skutkovo obdobných konaniach iných zamestnancov toho istého zamestnávateľa L. U. P.-L. I. sp. zn.: 1Sžso/20/2016, 10Sžsk/7/2017, 10Sžsk/13/2017 a 10Sžso/22/2015.

19. Žalovaná tiež namietala priznanie nároku na náhradu trov konania žalobkyni.

III.

20 Žalobkyni bola kasačná sťažnosť doručená dňa 3. októbra 2018.

IV.

21.Podľa § 492 ods.2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok účinný od 1.7.2016 odvolacie konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

22.Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§453 ods. 2 SS), kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (452 ods. 1 v spojení s § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná.

23. Z obsahu spisov bolo preukázateľne zistené, že žalovanej bola doručená informácia z poľskej inštitúcie ZUS Varšava, že v posledných rokoch vznikli firmy, ktoré sprostredkujú pre poľských SZČO zamestnanie na úväzok v iných členských štátoch, pričom v mnohých prípadoch cieľom tejto činnosti nie je výkon zamestnania na pracovnú zmluvu, ale vyhýbanie sa plateniu odvodov na sociálne zabezpečenie ZUS z podnikateľskej činnosti, ktorú vykonávajú v Poľsku. Taktiež sociálna poisťovňa zaznamenala v predchádzajúcich rokoch nárast registrácií tzv. „poľských zamestnávateľov“, ktorí prihlásili na povinné sociálne poistenie zamestnancov v pracovnoprávnom vzťahu, ktorých príjem sa pohyboval okolo 40 eur mesačne a pracovná činnosť v rozsahu 40 hodín mesačne. Sociálna poisťovňa ako inštitúcia príslušná na vykonávanie ustanovení základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia, bola oprávnená preveriť, či nedochádza zo strany osôb s bydliskom v Poľskej republike k obchádzaniu právnych predpisov sociálneho zabezpečenia a k zneužívaniu slovenského systému sociálneho zabezpečenia.

24. Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

25. Podľa §120 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sociálne poistenie vykonáva Sociálna poisťovňa. Sociálna poisťovňa pri výkone sociálneho poistenia plní funkciu prístupového bodu, príslušnej inštitúcie, inštitúcie miesta bydliska, inštitúcie miesta pobytu, styčného orgánu a je kontaktná inštitúcia na komunikáciu medzi príslušnými inštitúciami a príjemcami

dávok a medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie, inštitúciami štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a inštitúciou Švajčiarskej konferencie (ods. 4).

26. Od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie, od 01.05.2004 sa v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatňujú koordinačné nariadenia, Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14.06.1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín pohybujúcich sa v rámci spoločenstva v znení neskorších zmien a doplnkov a jeho vykonávacie nariadenie Rady (EHS) č. 574/1972 z 21.03.1972. Od 01.05.2010 sa uplatňujú nové koordinačné nariadenia, Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo 16.09.2009 (ďalej len „základné nariadenie“) a vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16.09.2009, ktorým sa vykonáva nariadenie č. 883/2004 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“). Od 28.06.2012 nadobudlo účinnosť Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22.05.2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 883/2004 Z. z. o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004.

27. Podľa čl. 2 (1) základného nariadenia toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov ich pozostalých.

28. Podľa čl.1 základného nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

29. Podľa čl. 11 (1) základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

30. Podľa článku 13 (1) (a) základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnanec v dvoch alebo viacerých členských štátoch podlieha právnym predpisom členského štátu bydliska, ak podstatnú časť svojej činnosti vykonáva v tomto členskom štáte.

31. Podľa článku 13 (3) základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s článkom 13 (1) základného nariadenia.

32. Podľa čl. 16 (1) vykonávacieho nariadenia osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušných úradom členského štátu bydliska.

33. Podľa článku 16 (2) vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktoromsa činnosť vykonáva.

34. Podľa článku 16 (3) vykonávacieho nariadenia predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

35. Podľa článku 16 (4) vykonávacieho nariadenia ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

36. Podľa článku 16 (5) vykonávacieho nariadenia príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

37. Podľa článku 16 (6) vykonávacieho nariadenia, ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

38. Predmetom konania na kasačnom súde bolov danej veci rozhodnutie žalovaného správneho orgánu, ktorým žalovaná s konečnou platnosťou rozhodla tak, že zamestnankyni O. B. F., ktorá je občanom Poľskej republiky a zároveň zamestnankyňou u zamestnávateľa L. U. P. - L. I. v Slovenskej republike (od 1. júla 2010) na základe platne uzavretej pracovnej zmluvy nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkového poistenia a povinné poistenie v nezamestnanosti od 1. júla 2010. Z obsahu spisov bolo zistené, že Sociálnej poisťovni bola doručená informácia poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS Vársava, že v posledných rokoch vznikli firmy, ktoré sprostredkujú pre poľských podnikateľov zamestnanie na úväzok v iných členských štátoch. V mnohých prípadoch cieľom tejto činnosti nie je výkon zamestnania na pracovnú zmluvu mimo hraníc Poľskej republiky, ale vyhýbanie sa plateniu odvodov na sociálne zabezpečenie ZUS z podnikateľskej činnosti, ktorú vykonávajú v Poľskej republike. Ako tomu bolo aj v predmetnej veci, Sociálna poisťovňa, pobočka Trnava vykonala dňa 7. júla 2011 fyzickú kontrolu priamo v sídle zamestnávateľa, ktoré mal zamestnávateľ uvedené vo výpise zo živnostenského registra. Kontrola bola zameraná na preukázanie skutočného výkonu činnosti na území Slovenskej republiky každého zamestnanca s bydliskom v Poľskej republike. Kontrolou bolo zistené, že sídlo zamestnávateľa bolo v rodinnom dome, v ktorom sa žiadna prevádzka nenachádzala. Ku kontrole neboli predložené žiadne doklady, ktoré by preukazovali, že zamestnávateľ prideloval zamestnancom prácu počas trvania pracovnoprávneho vzťahu. Správa o vykonaní kontroly bola vypracovaná dňa 14. júla 2011 a súčasne bol zamestnávateľ vyzvaný na predloženie relevantných dokladov preukazujúcich výkon práce zamestnancov na území Slovenskej republiky. Zamestnávateľ následne predložil štvrtročné výkazy o vykonaní práce, ku ktorým boli pripojené vizitky z hotelov a reštaurácií. Ďalšie doklady, ako objednávky od slovenských subjektov na internetové školenia realizované na Slovensku a faktúry za vykonané služby, certifikáty zamestnávateľa, resp. zamestnancov, objednávky a faktúry za výučbu obchodnej angličtiny, či iné činnosti realizované zamestnancami na území Slovenskej republiky zamestnávateľ nepredložil ani po následnej výzve. Reálny výkon činnosti zamestnancov na území Slovenskej republiky, ani splnenie podmienok na určenie miesta podnikania nebol preukázaný.

39. Slovenský zamestnávateľ s trvalým bydliskom v Poľskej republike L. U. P.-L. I. prijal do pracovného pomeru fyzické osoby vrátane žalobkyne, ktorí majú trvalé bydlisko v Poľsku, a ktorí sú súčasne v Poľsku osobami samostatne zárobkovo činnými. So zamestnancami boli uzatvorené pracovné zmluvy so 4 alebo 8 hodinovým mesačným pracovným časom, za mzdu 10 až 30 eur mesačne.

40. Podľa článku 13 (3) základného nariadenia na osobu zamestnanú a súčasne samostatne zárobkovo činnú v odlišných členských štátoch sa vzťahuje legislatíva štátu zamestnania. V prípade zamestnávateľa L. Jan Maliński-L. I., kontrolou vykonanou Sociálnou poisťovňou, pobočkou Trnava Senica, nebolo možné preukázať reálny výkon činnosti žalobkyne na Slovensku.

41. V rámci vykonanej kontroly bolo zistené, že žalobkyňa O. F. bola od 1. júla 2010 registračným

listom prihlásená v Sociálnej poisťovni, pobočka Trnava u zamestnávateľa L. U. P.-L. I..

42. Pravidlá určujúce uplatniteľnú legislatívu ustanovené v hlave II. základného nariadenia majú za úlohu zabezpečiť, aby sa na fyzickú osobu nevzťahovali legislatívy dvoch alebo viacerých členských štátov, v ktorých vykonávajú činnosť, resp. aby nedošlo k situácii, že sa na nich nebude vzťahovať legislatíva žiadneho členského štátu.

43. V súvislosti s pravidlom uplatniteľnej legislatívy len jedného členského štátu, základné nariadenie v článku 13 stanovuje, ktorým právnym predpisom podlieha osoba vykonávajúca činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch.

44. V súvislosti s posúdením uplatniteľnej legislatívy, za účelom správneho vykonania koordinačných nariadení, bola inštitúcia sociálneho zabezpečenia ZUS Varšava oprávnená požadovať preukázanie relevantných skutočností na určenie uplatniteľnej legislatívy a súvzťažne Sociálna poisťovňa, ktorá je príslušnou inštitúciou na určenie uplatniteľnej legislatívy na území Slovenskej republiky, bola povinná rozhodujúce skutočnosti preskúmať. Posúdiť vznik poistného vzťahu v právnom zmysle môže len orgán, ktorý je v mieste vykonávania práce oprávnený určovať uplatniteľnú legislatívu, v danom prípade Sociálna poisťovňa.

45. Kasačný súd zistil, že správny súd v danej veci v procese súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia žalovanej postupovali v súlade s procesnými ustanoveniami Správneho súdneho poriadku a súdny prieskum rozhodnutia žalovanej vykonal v súlade právnou úpravou zákona o sociálnom poistení v súčinnosti s koordinačnými nariadeniami Európskej úni., napriek tomu vec nesprávne právne posúdil. Na žalobcu sa v zmysle čl. 2 ods. 1 základného nariadenia vzťahuje Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (základné nariadenia) a jeho vykonávacie nariadenie č. 987/2009. Európsky parlament a Rada prijal Nariadenie č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, najmä na jej články 42 a 308, konajúc postupom v článku 251 zmluvy, sledujúc ciele, uvedené v preambule zmluvy, z ktorých odvolací súd upriamuje pozornosť najmä na to: že pravidlá koordinácie vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia patria do rámca voľného pohybu osôb a mali by prispieť k zlepšeniu ich životnej úrovne a podmienok zamestnania; zmluva neustanovuje právomoci iné ako tie, ktoré sú uvedené v článku 308 na prijatie primeraných opatrení v rámci oblasti sociálneho zabezpečenia osôb iných ako zamestnancov; nariadenie Rady (EHS) 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a na ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva [4], bolo zmenené a doplnené a aktualizované viac krát, aby sa zohľadnil nielen vývoj na úrovni spoločenstva vrátane rozsudkov Súdneho dvora, ale tiež aby sa zohľadnili zmeny právnych predpisov na vnútroštátnej úrovni. Tieto faktory zohrali svoju úlohu v čase, keď sa koordinačné pravidlá spoločenstva stávali zložitými a príliš rozsiahlymi. Nahradenie a súčasne modernizovanie a zjednodušovanie týchto pravidiel je preto dôležité, aby sa dosiahol cieľ voľného pohybu osôb. Vznik a zánik povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti zamestnanca nie je podmienený podaním prihlášky alebo odhlášky z tohto poistenia. Prihláška na sociálne poistenie teda nemá konštitutívne účinky, len deklaruje právnu skutočnosť, s ktorou zákon (v danom prípade nariadenie) spája vznik povinného sociálneho poistenia. Prihláška do poistenia nemôže zakladať povinné sociálne poistenie a taktiež nemôže deklarovať vznik povinného sociálneho poistenia v rozpore s koordinačnými nariadeniami Európskej únie. Vychádzajúc z uvedeného ak nie je určená slovenská legislatíva, prihláška zamestnanca do sociálneho poistenia je právne neúčinná.

46. Závaznosť spolupráce medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia členských štátov EÚ európsky zákonodarca ustanovuje v čl. 2 ods. 1 a 2 vykonávacieho nariadenia, v zmysle ktorého dotknuté inštitúcie sprostredkujú príslušnej inštitúcii členského štátu, ktorého právne predpisy sú na osobu uplatniteľné podľa hlavy II základného nariadenia, nevyhnutné informácie potrebné na určenie dátumu, ku ktorému sa tieto právne predpisy stávajú uplatniteľnými, ako aj príspevkov, ktoré táto osoba a jej zamestnávateľ alebo zamestnávateľia sú povinní platiť podľa týchto právnych predpisov. Príslušná

inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli určené ako uplatniteľné na osobu podľa hlavy II základného nariadenia, sprostredkuje informáciu o dátume, ku ktorému sa uplatňovanie právnych predpisov stáva účinným, inštitúcii určenej príslušným úradom členského štátu, ktorého právne predpisy sa na túto osobu naposledy vzťahovali.

47. Kasačný súd, vychádzajúc z uvedeného a právnej úpravy ustanovenej v druhej hlave vykonávacieho nariadenia, ktoré ustanovuje určenie príslušnosti právnych predpisov uplatniteľných na fyzické osoby vykonávajúce zamestnanie alebo samostatne zárobkovú činnosť v členských štátoch a s poukazom na záver Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. 1Vs 1/2018 zo dňa 4. decembra 2018, ktorý rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie veci, že dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachovaná v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči, atď.) a založená do spisu inštitúcie sociálneho poistenia členského štátu) v tomto prípade žalovanej konštatuje, že ani v danom prípade z dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia nevyplýva, že k dohode o uplatniteľnej legislatíve poľského zákonodarstva došlo aj vo vzťahu k žalobcovi. Veľký senát posudzoval otázky nastolené senátom 9S v rozsahu vymedzenom v uznesení sp. zn. 9Sžsk 22/2017 zo dňa 16. mája 2018, ktorým podľa §22 ods. 1 písm. a/ SSP postúpil vec vedenú na NS SR pod sp. zn. 9Sžsk/22/2017 na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Veľký senát rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie veci nasledovne: odpoveď 1/ otázku: dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachovaná v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči, atď.) a založená do spisu Sociálnej poisťovne. Odpoveď na 2/ otázku: definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 (3) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa vykonáva nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 (4) vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.

48. Právny názor správneho súdu vyslovený v kasačnou sťažnosťou napadnutom rozsudku, týkajúci sa absencie podstatných náležitostí odôvodnenia rozhodnutí správnych orgánov kasačný súd vyhodnotil pre rozhodnutie veci za nadbytočné. Žalovaná, zhodne ako správny orgán prvého stupňa nebola oprávnená právoplatným a vykonateľným rozhodnutím o uplatniteľnej legislatíve vydať rozhodnutie. Pokiaľ nebolo možné posúdiť, ktorá inštitúcia členských štátov sociálneho zabezpečenia je príslušná na prejednanie a rozhodnutie veci, žalovaná nebola príslušná na vydanie rozhodnutia o vzniku, resp. zániku sociálneho poistenia zamestnankyne zamestnávateľa L. U. P. podľa slovenskej legislatívy. V uvedenej súvislosti je potrebné poukázať list poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS zo dňa 10. októbra 2013 (založený v pripojenom administratívnom spise žalovanej) z obsahu ktorého okrem iného vyplýva nasledovné: „ Spoločne sme sa dohodli, že Vaše konanie týkajúce sa odvolaní proti rozhodnutiam, ktoré vydali pobočky Sociálnej poisťovne, budú prerušené. ZUS mal na základe Vami zaslaných informácií rozhodnúť o poľskom zákonodarstve“. Medzi piatimi slovenskými firmami, ktorých zamestnanci boli vylúčený pobočkami Sociálnej poisťovne zo systému sociálneho zabezpečenia na území SR je pod poradovým číslom 5 označený Grzegorz Jan maliński-GM Conzulting, Buková 22, 919 10 Buková, IČO: 45506108, IČZ: 2088973843.

49. Dôvody uvádzané žalovanou v kasačnej sťažnosti, týkajúce sa reálneho činnosti zamestnanca na území Slovenskej republiky neboli spôsobilé spochybnit' pochybenia v konaní a rozhodnutí žalovanej a jej pobočky Sociálnej poisťovne, na ktoré kasačný súd pri rozhodovaní vo veci poukázal.

50. Kasačný súd v súlade s § 461 SSP kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietol.

51. V ďalšom konaní je žalovaná viazaná právnym názorom kasačného súdu. Skúmaním podmienok na

ďalšie konanie vyčká na určenie uplatniteľnej legislatívy, alebo zváži postup podľa čl. 16 (3) a (4) vykonávacieho nariadenia.

52. O náhrade trov kasačného konania rozhodol kasačný súd tak, že žalobkyni, ktorá v tomto konaní mala úspech, priznal nárok na ich náhradu (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1, písm. a/ SSP) v rozsahu 100%. O výške náhrady trov konania rozhodne správny súd po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§175 ods. 2 SSP).

53. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.05.2011).

Poučenie:

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudkúnie je prípustný opravný prostriedok.